

ПРОТИЛЕЖНОСТІ СХОДЯТЬСЯ: ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНОГО ВПЛИВУ НА МОВЦІВ-ІНТРОВЕРТІВ ТА ЕКСТРАВЕРТІВ

Морозова І. Б.

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри граматики англійської мови
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Французький бульвар, 24/26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-1905-7563
torpo@ukr.net*

Ключові слова:

*комунікативний вплив,
екстраверт, інтроверт,
просте речення, складне
речення, питання, вигук,
діалог, гештальт,
ефективність комунікації.*

У статті розглядається взаємозв'язок між психотипом особистості (інтроверт/екстраверт) та синтаксичною організацією її мовлення, а також ефективність впливу на осіб різного психотипу за допомогою мовленнєвих засобів. Актуальність дослідження зумовлена потребами сучасної психолінгвістики, когнітивної та комунікативної лінгвістики у вивченні способів кодування внутрішнього стану особистості через мовлення. Теоретичним підґрунтям слугують ідеї К. Юнга, Г. Айзенка, Н. Хомського, Р. Кеттела, а також концепція синтаксичної проєкції глибинних структур свідомості. Метою проведеної розвідки є виявлення характерних синтаксичних структур мовлення екстравертів та інтровертів, а також ефективних вербальних шляхів переконання представників цих психологічних типів. Матеріал дослідження – мовленнєві партії літературних персонажів із англомовних романів А. Крісті «Трагедія в трьох актах», А.К. Дойла «Собака Баскервілів», Дж.К. Роулінг «Гаррі Поттер і Таємна кімната» та А.А. Мілна «Вінні-Пух». Виокремлено прототипові моделі мовлення інтроверта (Ш. Холмс, модель «ШХ») та екстраверта (Е. Пуаро, модель «ЕП»). У межах першого етапу виконано синтаксичний аналіз 600 діалогічних фрагментів, що уможливило виявити структурно-комунікативні особливості мовлення кожного психотипу: інтроверти тяжіють до складних, поширених конструкцій з чіткими логічними зв'язками, екстраверти – до коротких, простих речень та вигуків. На другому етапі проведено польовий психолінгвістичний експеримент з вербального переконання реальних осіб, мовлення яких відповідало виявленим моделям. Зроблено висновок, що врахування психотипу співрозмовника на рівні синтаксичного конструювання мовлення сприяє підвищенню ефективності комунікативного впливу. Результати засвідчили: переконання є ефективнішим за умови використання синтаксичних моделей, протилежних до психотипу адресата, що цілком співвідноситься з відомим у психології поняттям «доповнення гештальта». Отримані дані відкривають перспективи для подальших досліджень оптимізації комунікації з урахуванням психолінгвістичних особливостей мовця та адресата. Матеріали дослідження мають перспективу практичного застосування в психолінгвістичному консультуванні, профайлінгу, NLP та когнітивному моделюванні діалогів.

SYNTACTIC MARKERS OF EFFECTIVE COMMUNICATION WITH INTROVERTS AND EXTRAVERTS: A PSYCHOLINGUISTIC EXPERIMENT ON VERBAL INFLUENCE

Morozova I. B.

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of English Grammar
Odesa Mechnikov National University
Frantsuzkyi Bulvar, 24/26, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1905-7563
morpo@ukr.net*

Key words: *communicative influence, extravert, introvert, simple sentence, complex sentence, question, interjection, dialogue, gestalt, communication effectiveness.*

The article examines the relationship between personality psychotypes (introvert/extravert) and the syntactic organization of their speech, as well as the effectiveness of verbal influence on individuals of different psychotypes. The relevance of the study is driven by the needs of contemporary psycholinguistics, cognitive linguistics, and communicative linguistics to explore the ways in which an individual's inner state is encoded by language means. The study is based on the ideas of C. Jung, H. Eysenck, N. Chomsky, R. Cattell, as well as on the concept of syntactic projection of deep structures of consciousness. The aim of this research is to identify characteristic syntactic structures in the speech of extraverts and introverts, along with the effective verbal strategies for persuading representatives of these psychological types. The study material consists of speech segments of literary characters in English-language novels: Agatha Christie's "The Tragedy of Three Acts", Arthur Conan Doyle's "The Hound of the Baskervilles", J.K. Rowling's "Harry Potter and the Chamber of Secrets", and A.A. Milne's "Winnie-the-Pooh". Prototypical speech models for the introvert (Sherlock Holmes, model "SH") and for the extravert (Hercule Poirot, model "HP") were distinguished and analyzed in detail.

At the first stage of the investigation, a syntactic analysis of 600 dialogical fragments was conducted, which enabled the identification of structural and communicative features characteristic of each psychotype. Thus, it was discovered that introverts tend to use compound and complex, extended constructions with clear logical connections, whereas extraverts favor short, simple sentences and interjections.

The second stage involved a field psycholinguistic experiment on verbal persuasion of real life individuals whose speech corresponded to the identified models. A conclusion was drawn that accounting for the interlocutor's psychotype in the syntactic construction of speech enhances the effectiveness of communicative influence. The results showed that suggestion and persuasion are more effective when using syntactic models opposite to the addressee's own psychotype.

These findings open prospects for further research on optimizing communication by considering the psycholinguistic characteristics of both the speaker and the listener, which comes hand in glove with the well-known psychological drive for gestalt completion. The study materials have a practical application in psycholinguistic counselling, profiling, NLP, and cognitive dialogue modelling.

There are two sides to every story
(O. Wilde)

Не секрет, що мовлення людини є відображенням її внутрішнього світу. Як зазначав видатний філософ-екзистенціаліст Мартін Гайдеггер: «Мова є домівкою буття» [Heidegger, 1982, с. 127]. Звернення до проблем віддзеркалення психологічних особливостей людини в її мовленні нині набуває особливого значення завдяки поширенню різноманітних розробок з нейролінгвістичного програмування, профайлінгу, іміджелогії. Уже з XIX століття і до сьогодні пріоритетним завданням лінгвістики вважається дослідження мовленнєвих продуктів людини як ключа до розуміння особливостей її свідомості. Цей підхід розвивали такі науковці, як П. Васоу, Р.К. Малінаускас, І.М. Нікольська, П. Пірсон, Л. Френсіс, Н. Хомський, К. Ютке та інші.

Актуальність цього наукового дослідження полягає як у лінгво-гносеологічному значенні вивчення внутрішнього світу людини через аналіз її мовленнєвої діяльності, так і в практичних потребах, зокрема у визначенні психологічного типу співрозмовника для оптимізації комунікації з ним/нею.

В. Шекспір мав рацію, говорячи: «Який довершений витвір – людина (*What a piece of work man is!*)». У світі стільки людей, та всі вони такі різні. Хтось не мислить себе без спілкування, а когось неможливо залучити навіть до нетривалої бесіди. У повсякденному житті ми постійно стикаємося з усякого роду класифікаціями, і однією з них, без сумніву, є розподіл особистостей за їх спрямованістю на зовнішній світ навколо чи на власний внутрішній світ. Отже, **метою** нашої роботи є виявлення характерних синтаксичних структур мовлення екстравертів та інтровертів, а також ефективних вербальних шляхів переконання представників цих психологічних типів.

Предметом роботи були мовленнєві партії чоловіків інтро- та екстравертів – героїв сучасних різножанрових англомовних романів та 8 реальних англійців. **Об'єктом** – синтаксичні характеристики їхнього мовлення.

Увага до синтаксичних особливостей індивідуального мовлення зумовлена розробленою нами концепцією, згідно з якою синтаксичні патерни мовлення людини корелюють із організацією глибинних структур її свідомості [Ярцева, Морозова, 2022; Морозова, 2024; Pozharytska et al., 2023 та ін.].

Поставлена мета передбачала реалізацію таких **завдань** дослідження: 1) конкретизацію термінів «екстраверт» та «інтроверт» у сучасній психології; 2) розподіл персонажів вибраних творів за психологічними типами; 3) моделювання прототипового мовлення «класичного» екстраверта та

інтроверта; 4) порівняння мовлення персонажів визначених психологічних типів з виокремленою «класичною» моделлю; 5) проведення лінгвопсихологічного експерименту – спроби вербального впливу на реальних людей – представників психологічних типів «екстраверт» та «інтроверт».

У процесі дослідження використані загальнонаукові **методи** дослідження, серед яких відзначимо насамперед *описовий метод, узагальнення і квалітативно-квантитативний*. Другу групу становлять спеціальні лінгвістичні методи, такі як *контекстуально-інтерпретаційний та наративний типи аналізу, а також конверсаційний підхід та синтаксичне моделювання*. Наприкінці дослідження проведено лінгвопсихологічний «польовий» експеримент. Під останнім розуміємо, згідно з Дж. Лістом, експериментальний метод лінгвістичного дослідження, проведений поза межами лабораторії в умовах реального життя із залученням лабораторних даних [List, 2021, с. 121].

Робота проводилася у **два етапи**:

1) філологічна інтерпретація мовленнєвих партій зазначених персонажів та типових поверхнево-синтаксичних моделей їхнього мовлення;

2) підбір оптимальних синтаксичних моделей переконання для досліджуваних психологічних типів особистостей.

Виходячи із політкоректних міркувань як прототипові моделі розглядалася мовленнєва поведінка не реальних англійців, а протилежних за своїм психологічним типом *персонажів* в англомовному романі.

Матеріалом дослідження стали мовленнєві репліки літературних персонажів, які є представниками одного гендеру, але контрастують за своїм психологічним типом, з творів А. Крісті «Трагедія в трьох актах», А. Конан Дойла «Собака Баскервілів», Дж.К. Роулінг «Гаррі Поттер і Таємна кімната» та А.А. Мілна «Вінні-Пух». Такий розкид творів у тематичному та часовому аспектах не випадковий і впливає із робочої *гіпотези* дослідження. Отже, у своїй роботі ми виходимо з гіпотези, що синтаксична організація мовлення чоловіків-інтровертів та чоловіків-екстравертів повинна демонструвати певні подібності, незалежно від тематики твору чи часу його написання.

Відповідно до психологічного критерію спрямованості особистості на зовнішній чи внутрішній світ усі люди розуміються як інтроверти чи екстраверти [Jung, 2017; Зборовська, 2003; Корольчук, Осьодло, 2009].

У психології інтроверсія та екстраверсія розглядаються як базові конститутивні риси особистості, що відображають спрямованість психічної енергії індивіда. Самі поняття «інтроверт» та «екстраверт» увійшли у науковий обіг К.Г. Юнг у межах своєї аналітичної психології, визначаючи їх як два полюси

однієї шкали типології. За К. Юнгом, інтроверсія передбачає орієнтацію особистості на внутрішній світ – власні думки, почуття, рефлексії; натомість екстраверсія характеризується спрямованістю на зовнішнє середовище, соціальні об'єкти, події, комунікативну взаємодію [Jung, 2017].

Подальші дослідження (Г. Айзенк [Eysenck et al., 1979], К. Леонгард, М. Форверг, Р. Кеттел та ін.) деталізували цю дихотомію, розглядаючи інтроверсію та екстраверсію як континуум, на якому індивіди займають різні позиції залежно від стабільних психологічних і поведінкових показників. Зокрема, інтроверти, як правило, схильні до рефлексії, аналітичного мислення, помірної соціальної активності, зосередженості на внутрішньому контролі та глибшому опрацюванні інформації. Екстраверти ж вирізняються вираженою потребою у соціальній стимуляції, високим рівнем комунікативності, відкритістю до зовнішніх вражень, швидкими реакціями та тенденцією до імпульсивної поведінки.

Сучасна психолінгвістика активно досліджує, яким чином тип особистості впливає на мовленнєву поведінку. Зрозуміло, що різні за своїми психологічними особливостями інтроверти й екстраверти демонструють відмінні патерни вербальної активності, синтаксичної побудови висловлень, частотності використання комунікативних типів речень, інтонаційних контурів тощо.

Психологи також виділяють *амбівертів* (цен-тровертів), які поєднують у собі психологічні риси екстра- та інтровертів [Nickerson, 2007, p. 158]. Цей тип знаходиться за межами нашого дослідження, яке свідомо фокусується на мовленнєвих моделях двох опозиційних психологічних типів: інтровертів та екстравертів.

Прототиповими мовленнєвими особистостями у нашому дослідженні виступають віртуальні комуніканти Шерлок Холмс і Еркюль Пуаро, яких надалі умовно позначаємо як моделі «ШХ» (інтроверт) та «ЕП» (екстраверт). Зауважимо, що Холмс демонструє чітко виражене тяжіння до ізоляції, інтелектуальної самодостатності та замкненого стилю життя. Його переважне перебування в межах приватного простору, відмова від соціальної активності поза професійною сферою та відсутність емоційної відкритості є типовими ознаками інтровертивного психотипу [Корольчук, Осьодло, 2009]. Пізнавальна діяльність Холмса є також глибоко рефлексивною. Своєю чергою Е. Пуаро має високий рівень соціальної включеності. Він не лише активно взаємодіє з іншими персонажами, а й потребує публічного визнання, часто звертається до слухачів, підкреслює свою експертність, а також майстерно керує увагою аудиторії, орієнтуючись на її реакцію. Такі характеристики узгоджуються з рисами екстравертів,

описаними в дослідженнях Г. Айзенка [Eysenck et al., 1970], Р. Кеттела та К. Леонгарда. І дійсно, Ш. Холмс та Е. Пуаро традиційно сприймаються як яскраві представники відповідних психотипів: Ш. Холмс – зразок глибокого інтроверта, Е. Пуаро – балакучий екстраверт [Cain, 2016; Taylor, 2015; Watts, 2003].

Аналіз мовлення інших героїв досліджуваних творів засвідчив, що їхні мовні характеристики коливаються в межах 5% від показників моделей «ШХ» та «ЕП». Так, Рон Уїзлі та Вінні-Пух виявляють екстравертні риси та стійку потребу в комунікативній активності, а Гаррі Поттер та Іа – інтровертні.

У межах компаративного аналізу 600 фрагментів діалогічного мовлення головних героїв вібраних творів було зафіксовано таке.

Загальний комунікативний внесок екстраверта моделі «ЕП» майже вдвічі перевищує відповідний показник інтроверта моделі «ШХ», однак репліки екстраверта значно коротші за лінійною довжиною. У формальному аспекті мовлення екстраверта моделі «ЕП» характеризується переважанням лінійно коротких синтаксичних конструкцій. Зокрема, питома вага речень, що складаються з 5–7 словоформ, становить понад 50% від загальної кількості синтаксичних побудов у мовленні представника такого типу. Крім того, екстраверти надають перевагу реченням простим за структурою, які становлять 53,3% від їхнього мовлення.

Наприклад: «*There were many of us. We had to get on in the world. I entered the Police Force. I worked hard. Slowly I rose in that Force. I began to make a name for myself. I made a name for myself. I began to acquire an international reputation. At last, I was due to retire. There came the War. I was injured. I came, a sad and weary refugee, to England. A kind lady gave me hospitality. She died — not naturally; no, she was killed. Eh bien, I set my wits to work. I employed my little grey cells. I discovered her murderer*» (A. Christie).

Зазначимо, що структурну складність речень визначаємо за кількістю підмето-присудкових ядер у реченні на рівні первинного та глибинного синтаксичного аналізу. Так, простим визначаємо речення з однією первинною структурою предикації (якщо така є в наявності) типу «*I see you*»; складним – речення з більш ніж однією первинною структурою предикації типу «*When you turn the corner, I see you*» чи «*You turn the corner and I see you*»; ускладненим – речення з однією первинною та однією чи більше вторинними структурами предикації, реалізованими у синтаксичних комплексах («*I see you turn the corner*»), низці однорідних членів («*I see you, your dog, and your sister in my garden*») чи поширеному звертанні («*My dear beloved Peter, I see you!*») [Морозова, 2013; Morozova et al., 2021(a); Morozova et al., 2021(b)].

У плані комунікативних характеристик мовлення екстраверта моделі «ЕП» насичене ініціативними репліками, часто емотивними, з частим уживанням окликів, вставних конструкцій і соціально маркованих формул. За дослідженням отриманого нами корпусу діалогів, майже кожна п'ята його репліка є вигуком (наприклад: Ah!, Pah!) або оцінним коментарем, а загальна кількість мовленнєвих актів, ініційованих персонажем, удвічі перевищує аналогічні показники інтровертної моделі мовлення, персонаж моделі «ЕП» часто використовує окличні речення. Приблизно третина запитальних конструкцій має риторичний характер. Усе це підкреслює орієнтацію мовця-екстраверта на інтерактивність і емоційний зворотний зв'язок з аудиторією, що контрастує з аналітичним і логіко-рефлексивним стилем інтроверта.

Так, репліки інтроверта моделі «ШХ» відзначаються структурною об'ємністю та поширеністю, оперуванням абстрактних категорій, побудовою складних логічних ланцюгів, схильністю до аналітичного мислення та самоспостереження. Висловлювання такого мовного типу часто структуровані як внутрішні монологи або раціональні пояснення, позбавлені прагнення до емоційного контакту з адресатом. У його висловлюваннях здебільшого складні синтаксичні конструкції (50,2%), які переважають над простими та ускладненими реченнями. На кшталт, *«I think, Doctor Mortimer, you would do wisely if without more ado you would kindly tell me plainly what the exact nature of the problem is in which you demand my assistance»* (A.C. Doyle).

В аспекті комунікативної спрямованості реплік варто зазначити: хоча в обох моделях домінують декларативні висловлювання, у мовленні інтроверта моделі «ШХ» питальні конструкції використовуються у середньому на 15% частіше, ніж у екстраверта моделі «ЕП». До того ж ці питання завжди є конкретними та чітко сформульованими, як, наприклад: *Is it, then, stretching our inference too far to say that the presentation was on the occasion of the change?* (A.C. Doyle). На відміну від екстраверта, вигук в мовленні інтроверта трапляються рідко – лише у 6,5% випадків.

Підсумовуючи результати першого етапу дослідження, можна зробити висновок: інтроверт моделі «ШХ» висловлюється рідко, але складно та змістовно, тоді як екстраверт моделі «ЕП» є більш багатослівним, однак використовує переважно прості синтаксичні структури для кодування повідомлень.

На другому етапі роботи була зроблена спроба мовленнєвого впливу на реальних особистостей, мовлення яких відповідало, за нашими спостереженнями, моделям «ШХ» та «ЕП» відповідно. У польовому експерименті взяли участь вісім

волонтерів-англійців (4 «ШХ» і 4 «ЕП»), чоловіків віком від 35 до 42 років, усі з вищою, але не медичною освітою (м. Брайтон, Велика Британія).

За умовами експерименту ведучий мав переконати волонтерів інтро- та екстравертів у необхідності випивати склянку гарячої води перед сніданком. Розмову з волонтерами погодився провести викладач граматики та літературної семантики одного з університетів Великої Британії. Фігуранти знали про те, що проводиться психолінгвістичний експеримент, де буде вивчатися їхнє мовлення, але не знали, що саме цікавить експериментатора.

У процесі переконання про користь води перед сніданком знакове кодування реплік у діалозі велося у двох площинах на кшталт моделей «ШХ» – «ШХ» / «ЕП» – «ЕП» та «ЕП» – «ШХ» / «ШХ» – «ЕП». У першому випадку ведучий підлаштовувався під мовленнєву модель волонтера, у другому – розмова велося за принципом позиціювання комунікантів різних психологічних типів, на кшталт виявлених моделей, тобто ведучий навмисно моделював своє мовлення протилежним для мовлення волонтера чином.

Результати експерименту виявилися досить несподіваними. Виявилось, що один з опитуваних (глибокий інтроверт) п'є гарячу воду і з радістю, логічно і розлого сам розповів, як це корисно, демонструючи усі виокремлені нами на першому етапі роботи риси інтровертного мовлення. Щодо інших, ефект переконання досягався тільки, коли ведучий брав за основу протилежну мовленнєву модель. Інакше кажучи, екстраверти переконувалися за допомогою вживання моделей мовлення інтровертів, і навпаки.

Попри те, що експериментальні дані на цьому етапі дослідження кількісно недостатні для того, щоб робити обґрунтовані висновки, можна припустити таке. За принципом завершення гештальта [Perls, 2001, р. 167] кожна особистість для власної психологічної рівноваги намагається доповнити своє внутрішнє «Я» до досконалості (повноти гештальта). Психіка індивіда прагне до завершення незавершених структур і гармонізації внутрішнього стану шляхом компенсаторного залучення відсутніх елементів. У контексті міжособистісної комунікації це означає, що особистість несвідомо виявляє більшу чутливість до мовленнєвих патернів, які їй самій не властиві, але які здатні доповнити її внутрішню структуру, підвищуючи тим самим психологічну рівновагу.

З точки зору мовленнєвої поведінки інтроверт, занурений у внутрішній світ і схильний до аналітики, надає особливого значення висловлюванням, що несуть виразну комунікативну енергію, емоційне забарвлення чи соціальну відкритість – характеристикам, типовим для мовлення екстра-

верта. Водночас екстраверт, занурений у зовнішні взаємодії, інтуїтивно «впускає» у свою перцепцію глибші, структурно складніші синтаксичні конструкції, властиві інтровертованій мовній модальності, як такі, що формують враження вагомості, експертності чи рефлексивності. Таким чином, комунікативний вплив реалізується не лише через відповідність характеристикам мовлення психотипу адресата, але й через цілеспрямоване використання мовних моделей, які відповідають компенсаторним очікуванням психіки.

Отже, принцип завершення гештальта дає змогу не лише інтерпретувати отримані дані, а і створює нові перспективи для побудови комунікативних стратегій: ефективна мовленнєва взаємодія, особливо в умовах переконання, може досягатися через обережне використання мовленнєвої «іншості», тобто синтаксичних засобів, що відрізняються від звичних для психотипу реципієнта, але доповнюють його внутрішню картину світу до умовної комунікативної повноти його гештальта. Фактично бажання людини доповнити та завершити свій гештальт є причиною поєднання протилежностей як у психологічному, так і у мовленнєвому аспектах.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зазначити, що приналежність до певного психотипу впливає на поведінку, вчинки та мовлення навіть літературних персонажів. Правильне оцінювання психотипу співрозмовника сприяє оптимізації процесу комунікації насамперед тому, що для екстра- і інтровертів важливі різні пріоритети у розмові і різні комунікативні техніки переконання. Якщо для екстраверта діалог – це засіб самовираження, то для інтроверта – це інструмент досягнення певної мети, яка не обов'язково маніфестується протягом спілкування. Водночас обидва ці маргінальні типи у бесіді підсвідомо проявляють тяжіння до своїх протилежностей в аспекті мовленнєвого впливу. Зазначена закономірність дає ключ для подальших пошуків оптимізації вербальної комунікації з позицій залучення психолінгвістичного моделювання бесіди.

ЛІТЕРАТУРА

- Зборовська Н.В. Психоаналіз і літературознавство. Київ : «Академвидав», 2003. 392 с.
- Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика / За заг. ред. М.С. Корольчука. Київ : Ніка центр, 2009. 400 с.
- Морозова І.Б. Мовленнєві механізми успішного діалогізування (на матеріалі сучасного англomовного художнього діалогу). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»* : збірник наукових праць. Випуск XX. Херсон : ХДУ, 2013. С. 128–134.
- Морозова І.Б. Ускладнене речення як індикатор інтелектуального рівня віртуального мовця. *Записки з романо-германської філології*, 1(52), 2024. С. 134–147. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.1\(52\).310314](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.1(52).310314).
- Ярцева О., Морозова І.Б. Лінгвальні принципи профілювання віртуальної особистості. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 51. С. 386–393. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-60>.
- Cain S. *Quiet power*. Ldn: Penguin. 2016. 352 p.
- Eysenck S.B., Russell T., Eysenck H.J. Extraversion, intelligence, and ability to draw a person. *Perceptual and Motor Skills*, 1970. 30(3). P. 925–926. <https://doi.org/10.2466/pms.1970.30.3.925>.
- Heidegger M. *Unterwegs zur Sprache*. Berlin : Neske, 1982. 269 p.
- Jung C. *Psychological Types*. London–New York : Routledge, 2017. 298 p.
- List J. *The Day Tomorrow Began*. University of Chicago Press, 2021. 248 p.
- Morozova I.B., Pozharytska O.O. Characters' Pilgrimage from the Canon to Fanfiction: A Gestalt Approach. *The IAFOR Journal of Literature and Librarianship*. Volume 10. Issue 1. July 28, 2021. Pp. 78–96. DOI: <https://doi.org/10.22492/ijl.10.1>.
- Morozova I., Pozharytska O., Artemenko Y., Bykova T., Ponomarenko O. Digital discourse in the English-language fiction. *AD ALTA : Journal of Interdisciplinary Research*. 11/02-XXII. The Czech Republic, 2021. Pp. 87–90. URL: <http://www.magnanimitas.cz/11-02-xxii>.
- Nickerson C. *Simply Psychology*. New York : Bantam Books, 2007. 346 p.
- Perls F. *Gestalt Therapy*. Chicago : Chicago University Press, 2001. 367 p.
- Pozharytska O., Morozova I., Miliutina K., Gusieva G., Lenska O.. The Computer Game as an Alternative Artistic Discourse. *Theory and Practice in Language Studies*. Vol. 13, No. 2. February, 2023. Pp. 311–317. DOI: <https://doi.org/10.17507/tpls.1302.05>; URL: <https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls/article/view/5466>.
- Taylor L. *Introversion with literary characters*. London : Morton and Duberty, 2015. 434 p.
- Watts H. *Great Detectives. Psychotypes and Motivation*. London : Simon and Shuster UK, LTD, 2003. 235 p.

REFERENCES

1. Zborovska, N.V. (2003). *Psykhoanaliz i literaturoznavstvo* [Psychoanalysis and literary studies]. Kyiv: Akademvydav.
2. Korolchuk, M.S., & Os'odlo, V.I. (Eds.). (2009). *Psykhodiahnostyka* [Psychodiagnostics]. Kyiv: Nika Tsent.
3. Morozova, I.B. (2013). Movlennievi mekhanizmy uspishnoho dialogizuvannia (na materialy suchasnoho anhlomovnoho khudozhnoho dialogu) [Speech mechanisms of successful dialogization (based on contemporary English-language fiction dialogue)]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya "Linhvistyka"*, (20), 128–134.
4. Morozova, I.B. (2024). Uskladnene rechennia yak indykator intelektualnoho rivnia virtualnoho movtsia [Complicated sentence as an indicator of the intellectual level of a virtual speaker]. *Zapisky z romano-hermanskoï filolohii*, 1(52), 134–147. [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.1\(52\).310314](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.1(52).310314).
5. Yartseva, O., & Morozova, I.B. (2022). Linhvalni pryntsyipy profiliuvannia virtualnoi osobystosti [Linguistic principles of virtual personality profiling]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, (51), 386–393. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-60>.
6. Cain, S. (2016). *Quiet power*. London: Penguin.
7. Eysenck, S.B., Russell, T., & Eysenck, H.J. (1970). Extraversion, intelligence, and ability to draw a person. *Perceptual and Motor Skills*, 30(3), 925–926. <https://doi.org/10.2466/pms.1970.30.3.925>.
8. Heidegger, M. (1982). *Unterwegs zur Sprache* [On the way to language]. Berlin: Neske.
9. Jung, C. (2017). *Psychological types*. London–New York: Routledge.
10. List, J. (2021). *The day tomorrow began*. Chicago: University of Chicago Press.
11. Morozova, I.B., & Pozharytska, O.O. (2021). Characters' pilgrimage from the canon to fanfiction: A gestalt approach. *The IAFOR Journal of Literature and Librarianship*, 10(1), 78–96. <https://doi.org/10.22492/ijl.10.1>.
12. Morozova, I., Pozharytska, O., Artemenko, Y., Bykova, T., & Ponomarenko, O. (2021). Digital discourse in the English-language fiction. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 11/02-XXII, 87–90. Retrieved from: <http://www.magnanimitas.cz/11-02-xxii>.
13. Nickerson, C. (2007). *Simply psychology*. New York: Bantam Books.
14. Perls, F. (2001). *Gestalt therapy verbatim*. Chicago: University of Chicago Press.
15. Pozharytska, O., Morozova, I., Miliutina, K., Gusieva, G., & Lenska, O. (2023). The computer game as an alternative artistic discourse. *Theory and Practice in Language Studies*, 13(2), 311–317. <https://doi.org/10.17507/tpls.1302.05>.
16. Taylor, L. (2015). *Introversion with literary characters*. London: Morton and Duberty.
17. Watts, H. (2003). *Great detectives: Psychotypes and motivation*. London: Simon and Shuster UK, LTD.

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.06.2025.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.07.2025.

Дата публікації: 02.10.2025.